

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предлата је на целу годину ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предлата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 12.

У Сомбору 15. Децембра 1891.

Год. XXIII.

Свом драгом учитељу

ВИСОКОРОДНОМ Г. НИКОЛИ Ђ. ВУКИЋЕВИЋУ

на

св. оца НИКОЛАЈА 1891. год.

.... Давне речи још и сад се хоре,
Са катедре што нам некад рече,
Мудре речи још плодове творе,
А Твој савет још нас напред креће
Ој, како нас још наука жари,
У душу нам што с' улио тада, —
Та наука, — учитељу стари,
Правим путем води нас и сада....

„Љуби позив којим си се крен'о,
„Трновити то су махом пути,
„Пружели ти горку кад год чашу,
„Ти је попи, попи — па ућути; —
„Онда даље, — зној нека ти тече, —
„ — Хај, многи се и с' мог чела лио, —
„Паћ' се ко год, да ти ипак рече:
„Учитељ си своме роду био!...“

„Љуб'те веру праотаца својих,
„На темељу настављајте њеном,
„С' њоме Србин остао је Србин,
„С' њом је стена тек постала стеном.
„Љуб'те језик, — ој језиче лепи!...
„Њим науку усађујте свету, —
„Љубав роду нек вас свеђер крепи
„При свакоме раду започету!...“

Много таквих поука нам даде,
Много речи, а савета многи':
Поштуј, — слушај, — учи, — ради, — мотри, —
Сљеди путем што нас води слогн.
Па тек *такав* ако рад вам буде,
Децо моја — ту ће плода бити,
Друкчије ће о вама да суде,
Признањем ће, труд вам да се кити!...

Реч давнашња још и сад се хори,
Са катедре што нам некад рече,
Тва поука још плодове твори,
А Твој савет још нас напред креће.
Давна беше... па како ми с' чини,
Ко крај мене јоште да ми збориш.
Па од миља сва ми душа гори:
Дивна речи да јасно се хориш!...

*

Немам речи, — реч је тако мала,
Овог дана жељу да ми каже,
Гусле звучне таковога маха
Богодана славопојца траже.
Ал' што може благодарно срце,
Бар укратко жеље да саплете,
О, прими их, из дна душе хрле,
То су жеље искрене и свете!

Бог нека ти јоште даде здравља,
У свом раду, да истрајеш, стари,
Приправнике на заводу своме,
Речца Твоја све удиљ да жари.
Што је Борђе започео био,
То Ти треба да завршиш сјајно,
Дела Ваша, учитељу мио,
У Српству нам светлиће се трајно!

Здрав нам био, учитељу седи,
Свештениче народ — васпитања!
Србин ће Ти да оплете венац:
Захвалности, славе и признања.
У том венцу, вековечну венцу,

Што му беше српски народ плеља,

Ка' бисерје сјајиће се: *хвала*

Од хиљаде српских учитеља....

У Голубинци 6. Децембера 1891.

Благодарни ученик

В. Милан Марин, учитељ.

ЗАШТО ЈЕ НУЖНА НАРОДНА ШКОЛА?

Народна школа је завод у којем се деца на основу домаћег васпитања како душевно, тако и телесно за будући свој живот израђују и то тако, да од њих постану ваљани и честити људи, који ће не само себи и својима, но и народу и држави од користи бити.

Да би се то постићи могло нужна је школа, нужни су способности, вешти и разборити људи, који ће нејаку децу на пут истине извести; ти људи морају подпуно спремни бити, морају дечије особине познавати и радити вољно на томе, да се дечије срце облагороди и да им се умне очи отворе.

У старом веку још увиђала се потреба заједничког васпитног завода у којем би се предавале све вештине и знања, које човека чине човеком и којег узвишавају над осталим створовима. Ту су потребу увиђали стари Грци и други изображени народи, па су од својих слугу избирали најбистрије, најчеститије људе, који су им децу обучавали и о њима бригу водили.

Тим се начином истина могло до некле ићи, ал кад је који хтео своје науке и даље наставити ишао је каквом чувеном и ученом човеку и од њега се дао васпитати, тако су већином грчки младићи били упућени скупљати се у зборове и слушати науке својега учитеља.

Кад школа неби било живило би се на сличан начин као што дивљаци живе; неби се знало за узајамно поштовање, неби поштовали права других људи, нити би могле постајати државе, већ би било вечито убијање, и отимање; нит би се ко Бога бојао ни људи стидео.

Да људе припитоми, да их отргне из тога животињског стања, нужна је школа, јер њезина је задаћа, да у чисто невино и још непокварено детиње срце, које још ни за какву страст незна, улије љубав к Богу и људима да укорени у њему веру, која нас

учи да: „Што себи не желиш, не чини другоме!“ Школа нас учи: да поштујемо и да смо благодарни својим старијима који се око нас муче и троше, да нас на пут истине изведу; она нас учи, да се повинујемо властима, да смо дужни поштовати права других људи, да у слози живимо и да никог не вређамо.

Али и ако школа својим благим средствима, као науком, примером и саветом неможе сваког дотерати да буде ваљан зато има држава и других средстава да то постигне а та средства имају ту задаћу, да штите право и обезбеђавају свакоме како имање, тако и личну сигурност, и одржавају ред. Та средства укроте и умире и оне, које школа није могла на прави пут извести.

Школа је и зато нужна да буди и негује у деци врлине а искорењава пороке, који су како за појединце, тако и за цело друштво човечије убитачни и који пороци човека уподобљавају неразумном зверу.

Да би могла школа свом светом и великом позиву одговорити, треба пре свега да како родитељи, тако и власти све што у корист дечијем васпитању иде, да чине, — а учитељ као главна чињеница треба да је у сваком погледу огледало примерног понашања и да је свестан свога позива, јер се њему младеж поверава и он одговара за њу пред Богом и пред људма.

Узми мо само пример кад један учитељ, који је небрижљив, или који несавестно располаже судбом дечијом, бар 20 година учитељује; њему је за то време с године на годину повераван венац по венац деце, па та деца кад изађу из школе а ништа корисног у њој научила нису, неће ни као младићи ваљати а још мање кад буду зрели људи. Како ли ће ти управљати општином, црквом и школом? Тешко деци, која буду имала за старешине такове људе! Тешко тој општини, цркви и школи.

Дакле: школа је зато, да децу у њој васпитавамо оном, што је нужно, лепо, племенито и корисно за живот.

Школа стоји у тесној вези са родитељским домом, јер дете кад у школу дође има већ неки степен образовања, које школа ваља да надвезује даље васпитање. Али има и таквих кућа у којима су деца ил никако, ил криво васпитана, ту је задаћа школина исправљати, што је неваљало; на добро упућивати и старати се, да децу на прави пут изведе. У првом случају школа наставља оно, што се у родитељском дому почело, у другом случају пак школа је почетак и главна чињеница по цео будући живот дечији. Зато

би требало да родитељски дом и школа раме уз раме на бољитку децијем раде.

Школа се може сравнити врту, у којем баштован облагорођава дивље младнице а облагорођене негује и чува од сваке непогоде.

Да би се ово све испунити могло, нужна нам је слога, јер у *слози је сиас!* вели срп. нар. пословица, слога пак може се на школу применити на следећи начин: власти да се брину да деца редовно школу похађају (на жалост ово код нас Срба у великом још цвета, да родитељи само силом шаљу децу у школу). Родитељи и свештеници да надзиравају учитељев рад, да га подпомажу у његовом светом позиву, да се узајмно поштују и у љубави живе, те тим деци за пример да служе, онда ћемо се уверити, да школа служи на то, да облагорођава невина срца младе нам деце, потоње узданице народне.

У Сомбору 1891.

С. С., приправник.

О ВАСПИТАЊУ ОДРАСЛИХ ДЕВОЈАКА.

(Свршетак).

Најобичнији извор за издржавања девојака код нас је занимање васпитачица. На шта се изискује од једне васпитачице? Обично ништа друго него знање страних језика и свирке на гласовиру и пошто се ништа друго од њих не изискује, то тежи свака васпитачица за тим, да пробуди код својих ђака љубав према страним језицима и у средњу руку прама свирци на гласовиру.

Васпитачице обично узимају код нас само имућни родитељи за своје кћери, тиме увлачи се у породицу површноост у свему домаћем и слепо подражавање странима обичајима.

Ако има девојка да наступи звање васпитачице, мора сама бити за то звање васпитана. Зато нека се оснује васпитачки завод у ком би училе стране језике, као: француски и руски а осим тога, да се упознају са домаћом литературом. У таким заводима нека се уче природне науке, психологија, дидактика, педагогија, и наука о здрављу а осим тега, ручни рад и музика.

Васпитачице, које би такав завод свршиле, имале би веће важности него сада што имају, а и награде би боље биле. Не би шкодило да такав завод похађају и девојке из отменијих кућа да науче оно, што ће им као будућим матерама од велике користи бити.

У Француској основала је држава у сваком округу по једну школу за учитељице, друштвени обичаји изискују такођер у интеллигентнијим круговима, да свака млада госпођа сврши ову школу за учитељице. Ову моду требало би да и наше даме код нас уведу.

Ваља ми придодати да би требало основати стручну школу, у којој би се женске приучавале неговању болестника.

То би били дакле заводи, који би помогли великом броју девојака средњег чешког сталежа, да се оне могу саме издржавати.

Осим тога ваља се побринути да оне девојке, које добију мираз, и за оне за које се морају мужеве бринути, да не постану распикуће; него чуваркуће, добре домаћице. Посматрајмо најпре околности по селима. Ако посетимо коју познату сеоску породицу ма после 20 год. наћићемо све тамо по старом као што је било пре 20 год. Домаћице ма да су приљезне и радине, опет се зато не брину, да краве више млека донесу, да кокоши више јаја донесе, по баштинама више воћа и зелени, не брину се, колко би за јетин новац боља јела сготовити и лепши и здравији стан направити могли. Наше сеоске домаћице газдују тако, као што су њихове прабабе газдовале. Још горе је ако која сеоска домаћица из честољубља пошље своју кћер у који немачки институт и после кад се тако понемчена фрајла за сељака уда, ту заплаче муж, плаче газдинство и деца.

Наш народ има у пољоделству велико тржиште, и зато се мора настојавати, да наше домаћице имају прилике усвојити себи тако приправно васпитање и домоводство, да могу бити домаћице у пуном смислу. Нека се оснују по већим селима школе за кућарство, које би на то служиле, да се у њима теоретички и практично учи кућарство и наука о чувању здравља, као што су оваке школе нужне по селима тако су оне и још нужније по градовима. Наше имућне грађанске кћери већ у 16. год. улазе као што се вели у свет. Овај улазак у свет траје 5—6 па и 10 год. Па шта се разумева под тим уласком у свет? Ништа друго, него ићи с једне игранке на другу, или у позориште, а при том сваки пут друго одело облачити. Сваки им од срца жели да оне своју младост весело и задовољно проводе, али несме се заборавити, да претераност у оделу и раскош у становима нашим домаћим околностима на уштрб буде. Често се догађа да која богата госпођица добије 60.000 фор. мираза а њени унуци од ње ни толико новчића ненаследе; у истини нису увек девојке томе криве. За то је нужно, да оне барем го-

дину дана похађају школу за чешко кућарство, де би се за ваља-
не домаћице спремиле. У истини пак почива благослов и клетва у
рукама матерá а благослов и клетва народа почива у рукама жене
из ужих кругова породичних изникнуће само нашем народу трајно
спасење. Још једаред велим до сада није оцењена код важности
женског деловања, такођер неоцењен таленат девојачки колико да-
ровитих искрено речених пениалних девојачких глава налази се у
нашем народу. Помозимо им да се што више изобразе! Дал морају
Чешкиње непрестано заостати иза девојака Француске, Русије и те
малене Швајцарске?! Наша Елиза Краснохорска створила је лане
гимназију за девојке. То је једини завод те врсте у целој Аустри-
ји па и у средњој Европи.

Не бацајмо дакле камена на овај пов нут, који још није
изравнат, него гледајмо да то камење, што је више могуће укло-
нимо. Чешко учитељство живи у народу, зна његове потребе, зна
његову добру и хрђаву страну, она се из свога побуђења уверила
да женска половина народа више би могла напредовати и народу
од користи бити него што је до сада.

У свакој држави је највећи капитал сваки поједини човек,
свака поједина снага и живот, то су речи нашег покојног престо-
лонаследника Рудолфа и зацело биће народ онима благодаран, који
тако велики капитал, капитал који лежи у здравом таленту, и још
до сада не развијеној снази женске половине нашег народа доведу
к већој важности, вредности и користи.

Наш је народ по броју мален, дакле је нужно да се свака
поједина снага изцрпи, јер ако сваки поједини од нас буде из кре-
мена, биће наш народ на тај начин тврда стена.

Овај говор који је честитих чехиња Амалија Чадова држала
саобштавамо српској читалачкој публици и држимо, да ће он у срп-
ском народу од благотворног уплива бити моћи.

По Ческоме саопштио

Драгутин Блажек.

СКЛОНОСТ КА УЧИТЕЉСКОМ ПОЗИВУ.

Кад ко хоће, да се учитељском позиву посвети или о томе да мисли,
како да отпочне спрему за учит. позив, биће прво питање к самом себи;
„Имам ли наклоности према истоме?“ Ово питање спада међу најважнија.
Најмање хоћу важност природне моћи — разумне воље да омаловажим, о
којој сваки с пуним правом признаје, да је по учит. позив од тако велике
важности. Али права наклоност учитељева — наклоност, која не гледи само

на материјалне успехе већ хоће да користи баш онима, које треба настављати; наклоност, која пре испитује природу и способност човечије душе и боји се одговорности, када намерава, да буде васпитач душе; наклоност, која држи злато за ништавило земљино, кад то упореди са вечитим алам-каменом, који вечито осветљава; наклоност, којој је главна цел умирење савести; наклоност, која истину тражи, а одбија све оно, што је неумесно, и наклоност, која у сваком створу Божију моћ види, — такву наклоност треба сваки учитељ да има, ако мисли, да свом позиву потпуно одговори.

Ко хоће, да на учит. пољу дела, тај мора, да се озбиљно промисли. Лака је ствар, посветити се учит. позиву без спреме; лако је то испуњавати без оне самосвести, коју чиста савест увек захтева; али није лако исправити ону погрешку, коју проузрокује једна проста заблуда у души детињој у оно доба, када заблуде најлакше постају.

У нашим школама има много учитеља, у којих нема праве наклоности према њиховом светом позиву. Многи изаберу ту струку из више личне користи и охолости, ма да знају, да су за исту неспособни. Код других сталеза то се не догађа. Правник и лекар не могу доћи до свог хлеба, док нису се потпуно спремили. Но учитељ може без икакве муке доћи до светиње душе, његовом су предвођењу поверени сви свети интереси и у оном случају, када друге способности нема доли оне, коју је случајно себи прибавио. У „Journal of Education“—у могле се пре неког времена ове речи читати: „Сваки младић, који је уверен, да у другој струци нема поља за њега, потпуно се за способног држи, да је кадар незнање и слабост млађаног доба преиначити у врлину, моћ и мудровање зрелијег доба — преиначити једно слабо суштаство, које је природа створила, у разумног и храброг господара света, у тумача, поштоватеља па и самог представника Божаштва.“

Бива, да многим учитељима сасма друга ствар лебди пред очима; учитељствовање им је само средство ради лакшег животног издржавања; рад им је сухопаран, и једва чекају да куцне час, када ће се својих ученика, као какве беде опрестити. Такви учитељи јако греше, јер не само, да им деца ништа не знају, већ могу истој сваку даљу вољу утрти и онемогућити их за успешан и користај рад.

Прави учитељ треба скроз да љуби свој позив. Он је такав положај заузео, у којем је само незнање грех, док равнодушност, немар и неморално владање постаје прави убица других људи. Но незнање у оваквим случајевима није умесна извана, пошто заузимање оваквог положаја већ изискује потребну вештину и способност. Зато учитељ нек се добро размисли о свом будућем позиву и испитавши одговорност а уједно и значај истог, с најчистијом савешћу нека дела, како би своју мету и цел савршено постигао. Одговори ли својој светој дужности, смело може и пред само лице Свемогућега ступити.

По Паге-у прерадио

Милутин Ћурић,

учитељски кандидат.

ОСВЕЋЕЊЕ ШКОЛСКЕ ЗАСТАВЕ.

Дана 8. Новембра, освећена је овде у Ст. Сивцу школска застава, коју је овомесни шк. Одбор по предлогу председника шк. Одбора и управитеља школског пречасног г. Младена Јовановића подигао. И овим је показао садашњи шк. Одбор а нарочито отац Младен, да му донета школа и њена младеж на срцу лежи. Ст. Сивачка шк. младеж од вајкада до данас није имала своју заставу. Сад пак подиже јој шк. Одбор вечити видљиви спомен и штит, око кога скупљајући се збаца ће са чела облаке, не ће се дати у просијাকে.

Распоред свечаности био је скроман али ипак величанствен; јер је на шк. младеж учинио врло мио утисак и неописану радост.

У 9 сахати звонило је први пут на св. литургију. Одма на прво звоно крене се сва шк. младеж из све три школе — око три и по стотине на броју — дому госпође Куме, која је украсила заставу дивном траком са натписом: „школској младежи Марија Поповић“, појући путем св. Савску песму. Приневши у двориште, поздрави гђу Куму овомесни учитељ г. Душан С. Пејић, захваливши јој се у име шк. младежи на њеном родољубљу и љубави према школи и њеној младежи. Затим је позове у Храм Божији да присуствује освећењу заставе.

Госпођа Кума захваливши се на поздраву, отпоздрави школску младеж желећи јој духовног напретка; и изјављујући, да јој као српској мајци која такође своја чеда има дужност налажаше, узданици свога народа ову малену радост указати. Шк. младеж из невиних својих срдаца искрено јој клицаше: Живела! Живела! — После овога крене се госпођа кума уз пратњу све школске младежи и 10 српских девојака — обучених у бело одело — Храму Божијем, да присуствује чину освећења заставе.

На св. литургији а тако и при освећењу чинодјејствоваху овомесни свештеници пречасни г. Младен Јовановић и г. Милош Рајић. После „причастног“ поздрави шк. младеж отац Младен са неколико речи; опоменувши је, да се под таком заставом њени прадедови за свету веру своју борише и за крет часни и слободу златну крв и живот дадоше. Сам кнез Лазар погинуо је за исту на пољу Косову; па и дични српски јунак Милош Обилић за њу и за образ свој живот је жртвовао, када је са своја два побратима турском цару Мурату под шатор отишао и распорио га. Са најтоплијим осећајем жели јој, да се и она, скупљајући се око своје заставе, бори против таме и да за узор стави себи споменуте јој српске јунаке, па да примеру њиховом следи; држећи се оне најсветије српске пословице: „Све за образ, а образ ни пошто.“ За тим је освећена школска застава.

Истог дана у вече приредише овомесни срп. нар. учитељи у почаст госпође Куме „заједничку вечеру“ на којој је присуствовала госпођа Кума и многи родитељи шк. младежи. При вечери поздравио је госпођу Куму учитељ Д. С. Пејић захваливши јој се на учињеном дару и чистој љубави према шк. младежи народа свог; желећи, да примеру њеном и друге српске мајке следе. Јер само ће онда — вели — школа напредовати и цветати, кад буде нашла у народу свом потпоре и ослона, који ће је и духовно и материјално потпомагати. Здравница је пропраћена са бурно: „Живела госпођа Кума!“

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Затим је поздравио све присутне родитеље дечије, који се позиву одазваше и у лепом броју испунише, да као родитељи укажу своју радост према свечаности, коју славе мила чеда. Опоменуо их је пре свега на братинску љубав ставивши им пред очи да досадања неслога и раздор, који их већ од неколико година прати никако не води напретку ни народном тим мање школском. Међусобно гложење и хајка против учитеља много је допринела, те је српска школа у нашем месту заостала од осталих. Пред очи им ставио, у каквој тесној вези треба, да је дом родитељски са школом; да школско васпитање никада не ће у детету добрим плодом уродити, ако га родитељи његови томе са свим противно — а не сугласно — васпитавају. Досадање хулење и непоштовање како учитеља, тако и саме школе, није могло у деци побудити љубав ни према њима ни према другом. Дете је у школу долазило са неповерењем и без икакве воље, јер му је „баба“ код куће псовао и хулио како учитеља тако и школу. (А када се приближи испит онда би „баба“, да му је син први и противно му је, ако је иза осталих заостао.) Свему овоме је узрок горенаведена неслога и раздор и личне зађевице, из којих је потекло и неповерење и према самој школи и према учитељу.

Данашњи одзив пружа му пуно наде, да ће се стара слога и међусобна братинска љубав и поверење повратити, а усљед тога ће и школа боље напредовати и цветати — па да нас види Бог! Клич им:

„Сложите се! Сложите се!“

„У слози је спас,

„Стара срећа Душанова,

„Загрлиће вас.“ —

* * *

Истом приликом позвао је све присутне, да по могућству свом подаре добровољних прилога: „На сиромашну школску децу“ и „оснивање закладе шк. заставе.“ — Позиву се сви врло лепо одазваше и подарише по следећем исказу:

Приликом заједничке вечере скупљено је добровољних прилога од појединих особа по оволико:

10 фор. госпођа Кума Марија Поповић. — 6 фор. г. Лебл Јаков. — 5 фор. г. Љуба Жупански бележник. — 2 фор. 50 новч. г. Јован Харликовић. — По 2 фор. гг. Милош Рајић свештеник, Милан Раић кнез, Ђула Лебл, Јосиф Шварц, Сава Лесковац гостионичар. — По 1 фор. гђа Фаника Јовановић, гђца Даница Јовановић, гђа Марија Жупанска, Славна Раић, гг. Јован Жупански, Вождар Поповић, Лазар Николић из Брестовца, Душан Теодоровић, Трива Петровић, Стеван Влашкалић, Душан С. Пејић учитељ, Харитон Ружић учитељ, Мита Ђурић, Милош Пеин, Гавра Ђурчић, Мирко Мајски, Милутин Слечев, Новак Пеин, Васа Нићетић, Н. Хубер, Фолвајдер Филип, Валентин Силберхорн, Хофман Јован, Јосиф Најгебауер, Јосиф Варга, Лебл Вилхелм, Милош Абаџин, Лазар Игњатов, Милош Нићетир, Влада Пеин, Младен Лесковац, гђа Ана Ђорђевић, гђца Јелена Мајста учитељица, Светислава Ђорђевић, Стеван Сабов, Коста Куцурски, Стеван Саџаков, Светозар Кљајић, Богдан Мирић, Новак Калентић тугор, Аца Калуђерски тугор, Тамбурашко друштво, и Макса Лесковац. — По 50 новч. Јован Данилов, Ђурица Калић,

Чика Грујица, Младен Чупић, Јован Ичин, Милош Давидов, Новак Жекић, Лазар Милованов, Петар Мирић, Стеван Николић Стапар. — По 40 нч. Сава Павков Нађвалесков, Јеврем Ајдуков. — По 30 нч. Паја Жекић. — По 20 нч. Софија Петровић, Ана Саџакова, Мита Докшап Стапар. — По 10 нч. Стеван Ђуркин, Прока Игњатов. — Свега 83 фор. 40 новч. Овај је новац положен у школеску благајницу.

Овим се изриче најтоплија хвала од стране овомесног учитељства свима приложницима, који овако леп прилог на ову племениту цјел подарише.

Надамо се, да ће и остала браћа, која не беху присутна овој „заједничкој вечери“ примеру присутних следити и оваке цјели оберучке обгрлити. Јер „Уздајмо се у се“ „Та слађи је црни комад дома него бели у туђини.“

У Ст. Сивцу, 26 Новембра 1891.

Душан С. Пејић,
учитељ.

ПРИКАЗИ

ерско православно појање. (Октоих глас I, II, III, IV. и V.).

На свима гранама уметности радило се и ради много више него на музици, особито пак око скупљања наших красних црквених мелодија. У истини највећа заслуга око тога припада нашем неумрлом Корнелију Станковићу који је скупио многе наше црквене мелодије готово све, које се на св. Литургији поје и сложио их у четири гласа за мешовити лик. 1887. године издао је пак и наш вредни и заслужни музичар г. Тихомир Остојић проф. на вел. гимназији у Новоме Саду Старо карловачко пјеније које је он веома добро за мешовити лик сложио, и ми то исто дело најтоплије препоручујемо свакоме пријатељу наших црквених мелодија као и нашим невачким дружинама. 1889. издали су г. Гаврило Бољарић који је међу нашим свештеницима познат као вешт појац наших црквених мелодија, заједно са Николом Тајшановићем, ерско православно пјеније I. књигу у један глас и то у пет свезака. Осим тога саставили су ови наши вредни скупљачи октоих II. књига од којег је изишло 5 гласова и који је за ерски православно народ од велике користи и важности за то, што сада није се више бојати да ће се ове красне мелодије изгубити.

Кад се узме у обзир онај тежак и мучан рад у списивању и издавању овога дела и захтев данашњег времена, где цео образован свет ради и напредује на пољу културе треба оваког дела дочекати са раширеним рукама. Наше црквено појање је драгоцену благо нашег народа и дужност је сваког право Србина ово благо сачувати и пред свет изнети. Црквено појање је наслеђено добро нашег народа. Са примањем хришћанства Срби су уз превод грчких богослужбених књига по својој прилици примили и мелодије грчких песама, које су из класичних времена прешле у хришћанство. Такове се дају познати у нашем црквеном првом гласу, мелодије фригиске; у трећем гласу мелодије доријске; а у четвртном гласу мелодије лидијске. Остали гласови јесу само варијације поменутих четири гласа. Доц-

није су те мелодије и код самих Грка у многоме прејиначиле али српски свештеници и калуђери одржали су те мелодије у својој првобитности и култивирали су их у прошастом веку и у почетку овога столећа особито у Фрушкогорским манастирима а доцније у карловачкој богословији и осталим нашим богословским заводима, као и у сомборској учитељској школи. Од Србаља примили су те мелодије и Романи особито распространили су их у своме народу, особито преко ученика негдашње вршачке и садашње арадске богословије и препарандије. Такођер г. Бољарић изнео је у своме предговору многе лепе и занимљиве тачке из прошлости, „појања“ и у кратко је разложио како је ово дело „Српско православно појање“ удешено, да се по њиме што најлакше и најбоље појати научи.

Свој леп и језгровит предговор завршује следећим речима :

Ми смо дакле своје учинили, не жалећи ни труда, ни здравља, ни трошка само да Српцима олакшамо и омилимо учење нашег богоданог пјенија а да се и пред туђијем светом њиме похвалимо. Но овај рад наш није својина наша, наш изум он је својина векова тековина народа нашег, пјеније наше је срп. народно певање па га зато и предајемо као драгоцен адиђар у аманет потомцима народа нашега, да га никад не забораве и да виде што су им претци радили и како су благоленије црквено љубили.

И ми исто дело наших вредних скупљача најтоплије препоручујемо нашем свештенству и учитељству и желимо да се у српске школе, учитељске заводе и богословије што пре уведе, да се њим народ наш користити може.

Драгутин Блажек.

Позив на прилагање за подизање споменика

ИСИДОРУ СТОЈКОВИЋУ.

Жива успомена на врлог покојника Исидора Стојковића по Српство заслуге пуног бившег професоре на учитељској школи у Сомбору; љубави пуна оданост и позив са свих страна, где његови благодарни ученици, прожматн од покојника у аманет наслеђеним духом чиста родољубља, делају на пољу народне просвете: побудило је његове бивше ученике и поштоватеље у Сомбору, да образују одбор у сврху куплења прилога за подизање споменика, као видљивог знака оне оданости, поштовања и благодарности које према неуморном раднику, врлом родољубу а сада упокојеном свом бившем наставнику, односно поштоваоцу осећа до двадесет учитељских и учитељчких нараштаја.

Да би споменик што достојнији био великих заслуга милог учитеља и да би престављао вернију слику оног поштовања, које осећамо и којим дугујемо незаборављеној успомени драгог нам покојника, то потписани у име одбора, позивамо све бивше његове

ученике — учитеље и учитељице, да по могућству свом приложе на ову одиета племениту целъ, давши тиме видљиви знак оних нежнијих осећаја, који их везују за успомену свог некадањег духовног оца, но уједно се умољавају, да позову на прилагање и остале поштоватеље покојникове. Одбор ће путем јавних гласила издати признанице прилагачима о приложеним светама.

Да би се пак споменик могао подићи на годишњи дан пресељења у вечност милог покојника, то одбор моли све штоване прилагаче, да се пожуре са прилозима и исте најдуже до половине месеца фебруара године 1892. пошљу, како би се почетком месеца марта исте године споменик могао ставити на кућу вечног борављења његовог.

Прилози се шаљу на председника одбора.

Из седнице одбора држане у Сомбору 24. новембра 1891.

председник :

перовођа :

Милан Стојшић с. р.,
проф. учит. шк.

Жарко Поповић с. р.,
катих. на в. д. школи.

благајник :

Милош Коњовић с. р.,
учитељ основне школе.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Добротвор србске народне школе. Пре два месеца преселио се у вечност *Иса Вујиновић* трговац и грађанин у Госпићу, који је оставио своју једнокатну кућу с вртом на оснивање православне србске вероисповедне школе у Госпићу. Осим тога оставио је 2000 ф.р. као закладу на потпомагање два србска православна ученика у гимназији тамошњој. Добротвор овај и за живота свога многа је добра чинио учећој се младежи, србској читаоници и србеком певачком друштву у Госпићу, а девиза му је била: „Ја само за Србство живим!“ Нека је трајна успомена овом честитом Србину и добротвору народном, и нека она служи за углед свима вредним и имућним Србима који подмладка свога немају!

Школски Савет. Седница В. србско народног Школског Савета закана је за 16. Децембер.

Заменик професора. На место обољелог г. Мите Петровића велезаслуженог професора природних наука у србској учитељској школи Сомборској постављен је за привременог заменика г. Стеван Јовић свршени филозоф и кандидат професуре из Ср. Карловаца.

Избори учитеља. За учитељицу у Ст. Керу изабрана је госпођица Ана Васиљеска бивша заменица обољеле учитељице у Земуну, родом из Новог Сада.

— За учитеља у Србском Итебеју изабран је свршени приправник
Светозар Шајбер.

НЕКРОЛОГ.

† *Стеван Павковић* учитељ будимеки после тридневног свог тешког боловања, услед кашље преминуо је у Будиму 28. Новембра о. г. у својој 46. години живота. Покојник је оставио за собом удову супругу Хришину, и удомљену ћерку Јулијану, која је удата за г. Мих. Ковачићем брзојав. чиновником. Тело покојниково опојано је 30. Новембра у учитељ. стану, и чинодјејствовало је 3 свештеника, на име: преч. г. прота Ј. Мађаревић, гг. Д. Рајић протопр. капелан и П. Болдеја војени свештеник. При сироводу видели смо најотличније грађане будимске општине, а учествовали су и околни учитељи на челу свог референта г. Ст. В. Поповића. Покојнику је надгробну врло лепу беседу изговорио пр. г. Ј. Пачариз парох Ст. Андрејски и управитељ школеки, и у говору свом верно је нацртао све врлине покојникове и труде и подвиге теретног звања учитељског. Овај говор држао је баш под градским тргом идући према гробљу будимском у ком је покојник сахрањен.

Покојни Ст. Павковић родом је био Сремац из Сланкамена и пре тога учитељствовао је у Вуковару, и већ од 12 година како као учитељ будимеки служи. Вечна му успомена у српском роду!

† Анђео смрти посетио је 1. децембра у 4 сахата по подне наш си-
ромашки дом и узео, тродневним боловањем прекаљену, као крин чисту душу

наше добре Олге

ученице II. разр. осн. школе,
те ју испратио у богате небеске дворе, вечитом сјветлошћу обасјане, где нема
ни бола ни бриге ни уздисања.

Тело њено предасмо 2. децембра у 4 сахата по подне општој ма-
тери земљи.

Са мрачнога њенога гроба помишљаћемо још чешће на кратки наш
земаљски живот, те ћемо свагда управљати и мисли и осећања и тежње наше
к вечному извору истините светлости, молећи се Богу да и нас — кад буде
Његова света воља — удостоји Своје вечне славе.

А пријатеље и познанике наше молило за саучешће у нашим природ-
ним осећањима, која су спојена са успоменама на кратак осмогодишњи живот
наше добре Олге, те да реку:

Вечна јој памет!

Београд, 5. децембра 1891.

Димитрије Јосић,

професор учит. школе и *Евица*, са братом јој,
сестрама, зетом и осталом родбином.

НОВЕ КЊИГЕ

на приказ уредништву Школ. Листа прислате.

И С Т О Р И Ј А С Р Б А

ЗА

основне школе у Краљевини Србији

ПО НОВОМ НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ

НАПИСАО

Милан С. Убавкић

Цена 0.70 дин. Може се добити у књијарници В. Вало-
жића у Београду и у свима књијарницама у Србији.

П. Г.

Познато Вам је: да је новим наставним програмом знатно
скраћен материјал из Историје Срба, а то је био оправдани захтев
свију оних наставника, који су имали посла са тим предметом. Ова
промена програма изазвала је и потребу новог уџбеника. Ја сам

прегао, те сам тај уџбеник и написао, о чему ми је част извести-ти Вас и замолити, да бисте га препоручили својим ученицама.

У овај уџбеник су унесена она факта, која, према данашњем напретку историјске науке, стоје ван сваке сумње; а онде, где је међу научницима подељено мишљење, узета је она истина, која је вековима освештана и коју нова супротна мишљења нису са довољно јаким разлозима оборила. У осталом и сама Педагогика захтева, да се у уџбеник уносе само јасне и одређене ствари, оно, што важи као истина; а никако не поједина мишљења, која, са недовољних доказа, још подлеже научној дискусији. С методичке пак стране, трудио сам се да ми стил буде лак течан и за децу разумљив, и у томе, ласкам себи, нећу бити постидан. Поред тога, овај уџбеник има везе са мојом Историјом Срба, књига прва, која може да послужи као ручна књига наставнику за прво и друго време.

Оволико материјала, колико је сада програмом одређено, може рахат и рахат да се савлада у свакој школи. Познати живот нашега народа у прошлости, сазнати све оно што је нашем напретку удило или користило, одушевити се светим примерима пожртвовања и љубави према отаџбини, угледати се на славна и витешких дела наших узор владалаца — јесте насушна потреба у овим нашим данима.

Негујмо у омладини патриотизам и одушевљење за српску славу и величину; узимајмо примере из наше славне прошлости; и сјајна дела наших праотаца нека нам буду путовођ, а од мрачних и издајничких дела нека се млађане душе згрозе, нека их се на веке векова стиде и гнушају. Томе циљу и ова је књижица управљена.

У Београду, 1891. год. **Мил. С. Убавкић**, учитељ у Београду.

Ручни рад у мушкој школи. Приложак за допуну школске наставе написао Ђуро М. Бугарски. (Прештампано из извештаја срп. правосл. богословског сјеменишта у Рељеву за шк. годину 1890/1.) Сарајево. Земаљска штампарија.

Куќарство за школу и народ, писала Милева Симићева учитељина српске више девојачке школе у Н. Саду. Одобрено од народног цркв. школског Савета. — У Новоме Саду, издање и штампа издавачке књижарнице и штампарије Арсе Пајевића 1892. — Цена је 70 нов.

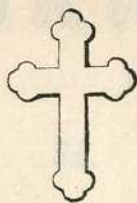
Трећи годишњи извештај учитељске и с њом спојене прве народне основне дјечачке школе као вештбацице у Сарајеву објављен крајем школске године 1890/1. год.

У сиомени блаженопокојном настојатељу св. Арханђелске обитељи Крчке Архимандриту митрополиту Јеротеју Ковачевићу, у знак љубави и поштовања на дан манастирске славе 8. Новембра 1891. посвећује Братство. У Задру штампарија И. Водицке.

Нови Требевини велики српски илустровани календар у Босни и Херцеговини за годину преступну 1892. Година прва. Уредио Никола Т. Кашиковић Сарајлија. Издање и штампа Ристе Ј. Савића у Сарајеву. Са насловном сликом српске добротворке племените Енглескиње Мис Аделине П. Ирбијеве. Цена 50 новч.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.

Професорски збор српске учитељске школе у Сомбору јавља увцељеним срцем, да је њихов врсни и мили друг

МИТА ПЕТРОВИЋ

редовни професор учитељске школе, члан књижевног одељења „Матице Српске“, дописни члан срп. кр. академије наука и уметности, члан срп. ученог друштва у Београду, прави члан хрватског педагошког збора у Загребу, редовни члан српског пољопривредног друштва у Београду, члан народнописног музеја у Лајпцигу, члан српско народно црквеног сабора, подпредседник срп. православне цр. општине у Сомбору и члан муниципалног већа сл. кр. града Сомбора после дугог и тешког боловања у 43. години свога вредног и плодовитог живота, а у 21. години свога најузорнијег учитељског рада на незапамтени губитак нашег завода у Господу преминуо.

Тело велевредног покојника пренесено је из Будим-Пеште и 20. децембра у 2 и под сахата по и. у св. Ђурђевој цркви опојано, а по томе на успенском гробљу матери земљи предато.

У Сомбору, 20. децембра 1891. год.

Вечна му успомена!

**Наставнички збор
српске учитељске школе у Сомбору.**

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ

ЗА

1892. ГОДИНУ.

ГОДИНА XXIV.

УРЕДИО И ИЗДАО :

НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.

У СОМБОРУ.
ШТАМПАНО КОД ФЕРДИНАНДА ВИТЕРМАНА.
1892.

САДРЖАЈ.

	Страна.
† Мита Петровић професор од В.	1.
Последњи помен своје пријатељу Мити Петровићу од М. Калића	5.
Седница в. Школског Савета од 16. Дец. 1891	7.
Двадесети министарски извештај о стању школа у Угарској 1889/90. по Népf. I. написао М. Бандић	9. 27.
О васпитању и његовој задаћи написао Љубомир Лотић	18.
Беседа на Св. Саву Просветитеља од Т. Панића учитеља	20.
Опрожтајна реч при опелу професора Мите Петровића говорио Живо- јин Касапиновић	22.
Позив обштине Срб. Ковинске	24.
Прослава Св. Саве у Сомбору	28.
Пред ревизијом школских књига у Хрватској и Славонији од Ш.	37.
У чему може учитељство народ унапредити написала В. У. учитељска кандидаткиња	41.
Предлог за уредбу о умировлењу професора итд.	44. 64. 79.
Говор о Св. Сави од Ј. Чордашића учитеља	46.
Постанак основне женске школе на Цетињу	48.
На глас о смрти научењака српског М. Петровића жалосијев од Ђ. Ла- зића Маринка	49.
Јан Амос Коменски од В.	53. 69.
Амосу Коменском у спомен 300. годишњице његова рођења, спевао Јован Хорват учитељ.	59.
Седница в. Школ. Савета од 7. Марта 1892.	60.
Представка српских госпођинских задруга ради оснивања течаја за образовање забавиља	66.
<i>О Васпитању</i> , (за награду).	73. 87.
Васпитачев утицај на детиње друштвено понашање и владање по Др. А. Кишу и Ј. Ердегу, превео Ив.	75.
Народна настава у Француској (с мађарског превео М. Б.)	81. 94. 149.
Поздравни говор К. Радељевића учитеља при Светосавској беседи у Градаццу	82.
Нова православна српска задушбина у Сомбору	85.
О неговању љубави у Нар. Школи од Т. Марјановића	90. 106.
Прослава крунитбенога Јубилеја у Сомбору	97.
<i>Поглед на женско образовање у нас</i> (за награду)	101. 117. 137.
Научна основа за прав. вероиспоредне срп. нар. школе у Хрватској и Славонији са једном учитељском снагом.	109. 126. 145. 164. 195.
Иешти у срп. учитељској школи Сомборској	112.
<i>Св. Саво</i> . Поглед на једну лепу страницу српске историје и педаго- гије. (За награду).	120. 130. 159.
Заветно писмо добротворке народне госпође Лиле Стојковићке	124.
О женском раду, написала Јелена Вицковић учитељица на Цетињу	129.
Повереница Сентомашког учитељског збора Н. Ђ. Вукићевићу	144.
Повторна школа и религијска настава у њој од Т. Костића	153.
<i>Шта се иште од срп. нар. учитеља</i> , (за награду)	157. 171.
Повереница Вршачког учитељског збора Н. Ђ. Вукићевићу	162.

Опћење са ученицима — почетницима написао Иван Крулец са словеначког превео Иван Мартиновић.	169.
Дужности дечије и како да се деца радо на њих навикну, од Ст. Вујадиновића.	174. 190.
Повереница Сомборских учитеља и учитељица Н. Ђ. Вукићевићу.	177.
Народна настава у Америци с мађарског М. Бандић.	181.
† Григорије Јорговић.	181. 193.
Поздрав љубљеном учитељу на св. Отца Николаја 1892. од В. М. Марина.	185.
Представка срб. нар. Сабора в. Сабору краљевина? Хрватске Славоније и Далмације.	187.
Повереница србског ст.-бечејског учитељског збора Н. Ђ. Вукићевићу.	198.

Д о п и с и :

Шумберак на св. Саву.	28.
Стари Бечеј 27. Фебр.	50.
У Моолу 17. Авг.	99.
Сомбор. 12/24. Авг. Двадесетпетогодишња прослава учитеља и учитељица у Сомбору х—у.	131.
Дарови школи и учитељима из Сентомаша.	30.
Осим тога скоро у сваком броју: Школске вести, Разно и Некролози, и т. д.	

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

